

РОЗДІЛ V. ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 37.091.12:005.963.2-051]:378.018.8:373.011.3-051](477+410)

Оксана Заболотна

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
ORCID ID 0000-0003-4901-1053

Ілона Палагута

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
ORCID ID 0000-0001-6001-7929
DOI 10.24139/2312-5993/2021.07/273-283

МЕНТОРИНГ ЯК ФОРМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В УКРАЇНІ ТА ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

У статті проаналізовано менторинг як одну з основних форм педагогічної підтримки майбутніх учителів в Україні та Великій Британії. Представлено основні підходи до визначення поняття «менторинг». Висвітлено і охарактеризовано основні форми менторингу, які використовуються в Україні та Великій Британії. Описано основні методи, які використовує ментор, надаючи підтримку майбутнім учителям. Узагальнено характерні особливості кваліфікованого ментора та його основні функції. Представлено та проаналізовано дотичні до теми результати Всеукраїнського моніторингового дослідження викладання і навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх закладів (за методологією TALIS - Teaching and Learning International Survey), проведеного Українською асоціацією дослідників освіти.

Ключові слова: педагогічна підтримка, менторинг, майбутній учитель, професійний розвиток, наставник, TALIS, форми менторингу, методи менторингу.

Постановка проблеми. Підготовка та професійний розвиток майбутнього учителя – тривалий і безперервний процес, орієнтований на формування професійних здібностей, знань, умінь і навичок майбутнього вчителя. Стати професіоналом своєї справи майбутньому вчителю складно, тому йому необхідна підтримка з боку більш досвідченої людини. Саме тому педагогічна підтримка майбутнього учителя має велике значення.

Існують різні форми педагогічної підтримки майбутніх учителів, такі як тьюторство, менторинг та консалтинг. Вони залучають різні сторони до оцінювання, зворотного зв'язку та рефлексії над професійною діяльністю майбутніх учителів у різних контекстах.

Аналіз актуальних досліджень. Основні форми педагогічної підтримки майбутніх учителів сьогодні привертають увагу багатьох вчених як в Україні, так і поза її межами. Так, серед вітчизняних науковців, які досліджували ці питання, можна назвати І. Бабенко, І. Карапузову, І. Макаренко, Н. Долінську, Я. Бельмаза, О. Газмана.

Щодо зарубіжних науковців, маємо першочергово згадати таких учених як А. Амбросетті (Ambrosetti), Б. Ален Найт (B. Allen Knight), Дж. Декерс (J. Dekkers), Д. Робсон і П. Мтіка (D. Robson & P. Mtika),

М. Гарінджер (M. Garringer), М. Кауфмен (M. Kaufman), Р. Стелтер (R. Stelter), Дж. Шейн (J. Shane), Дж. Куперсміт (J. Kupersmidt) теж займалися дослідженнями цього питання.

Однією з найбільш дієвих форм педагогічної підтримки майбутніх учителів на думку вчених є менторинг. Аналіз досліджень продемонстрував, що немає публікацій порівняльного характеру щодо значення, форм, особливостей надання менторських послуг в Україні та Великій Британії.

Мета статті – здійснити порівняльний аналіз менторингу як форми педагогічної підтримки в Україні та Великій Британії.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано такі методи як аналіз, синтез, порівняння, систематизація та узагальнення наукових даних щодо менторингу як основної форми педагогічної підтримки майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу. У Великій Британії використовуються такі форми педагогічної підтримки як менторинг, тьюторінг, консалтинг та інші. Ми зосередимо нашу увагу на менторингу як однієї із форм педагогічної підтримки майбутніх учителів.

Багато зарубіжних вчених (B. Vozeman, M. Feeney, A. Hobson, P. Ashby, A. Malderez, P. Tomlinson, M. Tonna, E. Vjekholt, E. Holland) намагалися дати визначення терміну «менторинг», так як думок багато, тому немає єдиного визначення цього терміну (Carter, 2016; Hobson, 2009; Hobson, Ashby, Malderez, Tomlinson, 2009; Tonna, Vjekholt, Holland, 2017).

Щодо використання терміну «менторинг» в Україні, можна зазначити, що цей термін вживається у новому Законі України «Про загальну повну середню освіту» та Концепції розвитку педагогічної освіти як «наставництво», а людина, яка допомагає майбутньому вчителю – наставник (Галецький, 2020).

Визначення поняття «менторинг» в українських та англомовних джерелах

Українські джерела	Ключові слова	Англомовні джерела	Ключові слова
Менторинг – це процес навчання і викладання, який ґрунтується на співпраці на користь обох (майбутні учителі набувають практичного досвіду, ментор як результат співпраці – змінює стиль навчання, викладання, впроваджує різноманітні інновації).	Навчання, викладання, співпраця, розвиток кар'єри, психологічна підтримка, професійне зростання.	Менторинг відноситься до підтримки, яку надає «більш досвідчений» вчитель-практик (ментор), який призначений для надання допомоги майбутнім учителям у їхньому професійному становленні.	Вчитель - практик, ментор, майбутній учитель, професійне становлення).

<p>Наставництво (менторинг) – це процес допомоги молодому працівнику, протягом першого року роботи в школі досвідченим працівником, який має досвід не менше п’яти років.</p>	<p>Педагогічна діяльність, педагогічний працівник, педагогічна інтернатура, педагог-наставник.</p>	<p>«Менторнг» – це стосунки підтримки, процес допомоги, процес викладання-навчання, рефлексивний процес, процес кар’єрного розвитку, формалізований процес. Менторинг - це комплексна, соціальна та психологічна діяльність</p>	<p>Стосунки підтримки, викладання-навчання, кар’єрний розвиток, професійні здібності.</p>
<p>Наставництво (менторинг) - це процес допомоги педагогу-стажисту у його професійному становленні досвідченим педагогом такої самої або спорідненої спеціальності що і молодий учитель.</p>	<p>Педагогічний працівник, педагогічна інтернатура, педагог-стажист, досвідчений наставник, наставництво, професійний розвиток.</p>	<p>Менторинг є процесом неформальної передачі знань, соціального капіталу і психологічної підтримки, що сприймаються як значимі для праці, кар’єри чи професійного розвитку</p>	<p>Психологічна підтримка, кар’єра, професійний розвиток.</p>
<p>Менторинг – це модель передавання досвіду, де ментор виступає в ролі наставника, радника, створює можливості для розвитку та підтримки менш досвідченого колеги.</p>	<p>Досвід, ментор, наставник, радник, підтримка.</p>	<p>Менторинг-це відносини між досвідченим і менш досвідченим вчителем з метою навчання та розвитку певних компетентностей, адже ментори в загальному розумінні, люди, які використовують свої знання, силу і статус для того, щоб допомогти іншим людям розвивати свої професійні здібності.</p>	<p>Досвідчений вчитель, навчання, розвиток, компетентність, ментор, професійні здібності.</p>

Характерні особливості кваліфікованого ментора, який надає підтримку майбутньому учителю:

- зацікавленість у допомозі майбутнім учителям професійно розвиватися;
- готовність приділяти час майбутнім учителям та обмінюватися досвідом та знаннями;
- уважно слухає і підтримує майбутнього учителя;
- добре знає навчальне середовище;
- демонструє цінності та правила поведінки організації (Lloyd, 2014).

Функції ментора, який підтримує майбутнього учителя під час його професійного становлення:

- допомагає майбутнім учителям керувати їхнім навчанням та розвитком кар'єри;
- підтримує майбутніх учителів у розгляді їхніх можливостей та проблем;
- задає пробні та стимулюючі питання для виявлення особистих сильних та слабких сторін майбутніх учителів;
- допомагає майбутнім учителям повірити в себе та підвищити впевненість у собі;
- розповідає про діяльність майбутніх учителів в загальному та надає вказівки, які майбутні учителі можуть і не враховувати;
- ділиться особистим досвідом з майбутніми учителями;
- виступає в якості головного у розмові, де майбутні учителі повинні приймати основні рішення та потребують їх обговорення (Lloyd, 2014).

В Україні було проведено Всеукраїнське моніторингове опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS - Teaching and Learning International Survey). Опитування було проведено науковцями Української асоціації дослідників освіти в межах проекту «Вчитель» та «Реформа освіти: оцінка якості в міжнародному контексті» (Щудло, Заболотна, Лісова, 2018).

Менторинг (наставництво) в TALIS визначається як шкільна структура підтримки та консультування досвідченими вчителями менш досвідчених вчителів. Останнім часом у багатьох країнах менторинг або наставництво стали домінуючою формою професійної соціалізації молодого вчителя. Крім того, відомі дослідження, які доводять, що учні тих вчителів, які отримали більше годин наставництва, демонструють кращі успіхи у школі (Щудло, Заболотна, Лісова, 2018).

Щодо Всеукраїнського моніторингового опитування, директори шкіл та молоді учителі надавали інформацію про свій професійний розвиток, який вони отримали; їхні навчальні переконання та практику; огляд роботи вчителів, відгуки, які вони отримують про свою роботу від інших учителів та інші проблеми в школі, такі як шкільне керівництво та середовище (Vozeman, Feeney, 2007).

В Україні, Українська асоціація дослідників освіти провела опитування на основі методології TALIS у 2017 році. Метою дослідження є вивчення освітнього середовища та умов роботи вчителів: виявлення підготовки та

підвищення кваліфікації вчителів, вивчення роботи школи, аналіз цінностей та професійних ідей вчителів (Щудло, Заболотна, Лісова, 2018).

Результати опитування показали, що лише 10,8 українських вчителів працюють у школах, де на даний час відсутні програми наставництва (менторингу). По країнах-учасницях TALIS у середньому таких вчителів майже чверть.

В Україні майже половина (47,1%) вчителів працюють у школах, де директори вказали на наявність програм наставництва (менторингу) лише для молодих вчителів, які розпочали свою педагогічну діяльність (відповідний середній показник по TALIS -27,0 %) (Щудло, Заболотна, Лісова, 2018).

Щодо рівня участі вчителів у програмах наставництва (менторингу), варто зазначити, що в Україні більшість учителів (90,7 %) працюють у школах, де предмет, який викладає наставник (ментор) у більшості випадків того ж спрямування, що і предмет молодого вчителя, якому надають підтримку. Показник по TALIS – 68, 1 % (Щудло, Заболотна, Лісова, 2018).

Приблизно 25,8 % українських вчителів на момент опитування були наставниками (менторами) одного або більше вчителів. Серед українських вчителів, які мають наставника (ментора), 18, 2 % чоловіків та 15, 4 % жінок.

В Україні 62, 1 % вчителів з досвідом роботи 5 і менше років мають призначеного наставника (ментора) (середній рівень по TALIS 24, 8 %).

Вчителі з постійною зайнятістю частіше є наставниками (менторами), ніж мають призначеного наставника (ментора).

Серед вчителів, які працюють менше 30 годин на тиждень, приблизно однакова кількість тих, що є наставниками (менторами). Серед зайнятих вчителів більше тих, хто є наставником (ментором) (Щудло, Заболотна, Лісова, 2018).

Отже, проаналізувавши результати опитування, які були проведені Українською асоціацією дослідників освіти, можемо зробити висновок, що майже половина опитаних ними вчителів працюють у школах, де є програми наставництва та предмет, який викладає наставник у більшості випадків того ж спрямування, що і предмет молодого вчителя.

Молоді вчителі, які мають ментора краще себе відчують на роботі, саме підтримка ментора допомагає їм краще професійно розвиватися та самовдосконалюватися.

Але, на жаль, є маленький відсоток молодих вчителів, які заперечують педагогічну підтримку збоку ментора, адже у школі, де вони працюють відсутній менторинг. Тому таким вчителям важче реалізувати себе як вчителя, професійно зростати та самовдосконалюватися.

Менторинг, як і інші форми педагогічної підтримки майбутніх учителів, має свої форми.

Великій Британії виділяють такі форми меторингу:

- *традиційна форма менторингу* характеризується як відносини між досвідченим вчителем та менш досвідченим вчителем з метою його професійного становлення; ментор тримає свою владу над молодим учителем відповідно до традиційних менторських відносин, впливає на напрямок їхніх стосунків, прийняття рішень та сприяє їхньому професійному розвитку (Jones, Brown, 2011);

- *рівна форма менторингу* пов'язана з однаковим рівнем відповідальності між майбутніми учителями з метою удосконалення професійного розвитку одного або іншого майбутнього учителя; майбутній учитель, який знаходиться на практиці допомагає іншому розвивати його можливості на основі свого особистого досвіду (What types of mentoring relationships exist?, 2018);

- *групова форма менторингу* характеризується тим, що майбутні учителі поділяють між собою думки щодо мети навчання, вони відповідають за свій професійний розвиток та за професійний розвиток інших майбутніх учителів групи, підтримують один одного, вони збираються разом одночасно та обговорюють одну і ту ж проблему, а ментори виступають як партнери у роботі та керують динамікою групи;

- *електронна форма менторингу* потребує використання різних форм інформаційних та комунікативних технологій, які включають в себе надсилання повідомлень електронною поштою ментором і майбутнім учителем, дзвінки по телефону, спілкування за допомогою месенджера, відео конференції Garringer, Kaufman, Stelter, Shane, Kupersmidt, 2019);

- *зворотна форма менторингу* є специфічною формою класичного менторингу, адже при зворотному менторингу його ролі зворотні: менш досвідчений майбутній учитель виконує функції ментора для більш досвідченого вчителя, беручи на себе роль ментора (Zauchner-Studnicka, 2017).

В Україні виділяють такі форми меторингу:

- *академічний менторинг* характеризується тим, що вчитель опікується конкретним майбутнім учителем і допомагає йому у розкритті потенціалу в певній сфері діяльності;

- *професійний менторинг* дозволяє майбутньому учителю отримати досвід опанування своєю професією або зануритися в сферу своєї діяльності,

тим самим полегшуючи професійне самовизначення та отримання реального досвіду опанування обраною професією (Сидорук, 2015);

- *груповий менторинг*;
- *рівний менторинг* передбачає менторинг колегами, які перебувають у схожому становищі свого професійного розвитку;
- *дистанційний менторинг* - підтримка через електронну пошту, телефонні дзвінки та випадкові візити;
- *командний менторинг* – це коли у майбутнього учителя є кілька наставників, які спільно зустрічаються для надання менторської підтримки;
- *природний менторинг* відбувається стихійно, через дружбу, колегіальність, де ментор веде, вчить, радить;
- *плановий менторинг* містить повагу і керівництво за допомогою заздалегідь визначеної структурованої програми, що має конкретну мету і реалізується на основі визначених процедур (Сидорук, 2015).

Отже, розглянувши та проаналізувавши основні форми педагогічної підтримки майбутніх учителів у Великій Британії та в Україні, можемо зробити висновок, що є деякі форми, які використовуються в обох країнах.

Так така форма педагогічної підтримки майбутніх учителів як традиційна (Велика Британія) та академічна (Україна) співпадають по своїй характеристиці, але мають різні назви. І традиційна і академічна форми характеризуються як відносини між вчителем і майбутнім учителем, які мають на меті підтримку професійного становлення молодого спеціаліста.

І в Україні і у Великій Британії є такі форми педагогічної підтримки, як групова та рівна форми менторингу, які співпадають і по назві, і по своїй характеристиці та мають великий вплив на підготовку майбутнього учителя. Педагогічна підтримка повинна бути не лише на індивідуальному рівні, але і на груповому, тобто усі майбутні учителі підтримують один одного, а ментор лише керує ними, а рівна форма допомагає майбутнім учителям підтримувати один одного на основі свого особистого досвіду.

Електронний менторинг (Велика Британія) та дистанційний менторинг (Україна) також мають однаковий вплив на підтримку майбутнього учителя, адже не лише віч-на-віч, але і за допомогою інформаційних технологій майбутні учителі можуть отримати належну педагогічну підтримку.

Але також варто зазначити, що є такі форми педагогічної підтримки, які є в Україні, а немає у Великій Британії і навпаки. Це такі форми, як зворотна форма менторингу, яка використовується для підтримки майбутніх учителів у Великій Британії і полягає в тому, що молоді учителі

підтримують досвідчених вчителів, виконуючи роль ментора. Така, форма як командний менторинг є теж на нашу думку важливий, адже у команді працюють кілька наставників і підтримують майбутнього учителя, що є вдвічі ефективнішим у його професійному становленні.

Природний та плановий менторинг використовуються в Україні, але на жаль немає у Великій Британії хоча також є важливими у професійному становленні молодого фахівця. Адже педагогічна підтримка повинна проходити у не нав'язливій обстановці, по спеціально підготовленому плану дій, які допоможуть майбутньому учителю стати професіоналом своєї справи.

Надаючи підтримку майбутнім учителям, ментори використовують у своїй роботі різні методи та прийоми.

У Великій Британії є такі методи, які використовуються під час менторингу:

- *спостереження* є ефективним методом у підтримці професійного зростання майбутніх учителів, важливо поглянути, що вони роблять під час педагогічної практики та створити всі умови для їхнього професійного зростання (A Learning Guide for Teacher Mentors, 2010).

- *бесіда* - це спосіб обміну досвідом між ментором та майбутнім учителем. Деякі аспекти сприяють ефективності професійної бесіди, включаючи вибір найбільш підходящої форми розмови та створюючи баланс між емпатією, викликами і підтримкою (A Teacher's Guide to Effective Mentoring, 2014);

- *уточнення (роз'яснення)* або задавання уточнюючих запитань є основним для ефективного менторингу та допоможе підтримати нові потреби майбутнього учителя. Ефективний менторинг залежить від уважного слухання та розуміння того, з ким потрібно співпрацювати (A Teacher's Guide to Effective Mentoring, 2014).

Щодо України, можна зазначити, що деякі методи, які використовуються під час менторингу збігаються з методами, які використовуються у Великій Британії, це такі як спостереження та бесіда, але в Україні використовується ще такий метод як інтерв'ю.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, така форма педагогічної підтримки як менторинг відіграє важливу роль у професійному розвитку майбутнього учителя. Адже завдяки педагогічній підтримці, отриманій під час педагогічної практики у школі, майбутні учителі удосконалюють свої знання, отримані у закладі вищої освіти, вчать бути професіоналами в обраній ними професії.

Отже, перспективою подальших наукових розвідок з означеної проблеми є рекомендації щодо використання британського досвіду менторингу як однієї із форм педагогічної підтримки майбутніх учителів в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

- Галецький, С. (2020). *Структура комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов*. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології (Haletskyi, S. (2020). *The structure of communicative competence of future foreign language teachers*. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies).
- Міністерство освіти і науки України (2020). *Закон України «Про повну загальну середню освіту»* (Ministry of Education and Science of Ukraine (2020). Law of Ukraine “On full general secondary education”).
- Міністерство освіти і науки України (2018). *Про затвердження концепції розвитку педагогічної освіти* (Ministry of Education and Science of Ukraine (2018). “On the statement of the concept of the pedagogical education development”).
- Сидорук, І. (2015). *Роль менторства у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників*. Вісник університету імені Альфреда Нобеля (Sydoruk, I. (2018). *The role of mentoring in the professional preparation of future social workers*. Alfred Nobil University).
- Щудло, С., Заболотна О., Лісова Т. (2018). *Українські вчителі та навчальне середовище*. Результати Всеукраїнського моніторингового опитування викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS). – Дрогобич: УАДО; ТзОВ «Трек-ЛТД» (Shchudlo, S., Zabolotna, O., Lisova, T. (2018).). *Ukrainian teachers an learning environment*. The results of All-Ukrainian Monitoring Survey of Secondary School Teachers and Principals (by the TALIS methodology). Executive Summary. UERA: Drohobych.
- A Learning Guide for Teacher Mentors (2010). Retrieved from : <http://www.education.vic.gov.au>
- A Teacher’s Guide to Effective Mentoring (2014). Victorian Department of Education and Early Childhood Development.
- Bozeman, B., Feeney, M. (2007). [Toward a useful theory of mentoring: A conceptual analysis and critique](#). Administration & Society.
- Carter A. (2016). National Standards for school-based initial teacher training mentors. Group mentoring becomes more and more popular. Retrieved from: <http://kmpplus.com>
- Hobson, A. (2009). *On being bottom of the pecking order: beginner teachers’ perceptions and experiences of support*. Teacher Development: An international journal of teachers’ professional development.
- Hobson, A., Ashby, P., Malderez, A., Tomlinson, P. (2009). *Mentoring beginning teachers: What we know and what we don’t*. Teaching and Teacher Education.
- Melanie Lloyd (2014). *A guide to .... Mentoring in NHS England*.
- Michael Garringer, Michelle Kaufman, Rebecca Stelter, Janicanne Shane & Janis Kupersmidt (2019). E-mentoring. Retrieved from: <http://www.mentoring.org>.
- Micklewright J., Jerrim J., Vignoles A., Jenkins A., Allen R., Ilie S., Bellarbre E., Barrera F. & Hein C. (2014). Teachers in England’s secondary schools : evidence from TALIS 2013: Research report.

Rachel Jones & Dot Brown (2011). *The Mentoring Relationship as a Complex Adaptive System: Finding a Model for Our Experience*. Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning.

Sabine A. Zauchner-Studnicka (2017) . *A Model for Reverse-Mentoring in Education*. : Retrieved from: <http://www.moves.cc>

Tonna, M. , Bjerkholt, E. & Holland, E. (2017). *Teacher mentoring and the reflective practitioner approach*. International Journal of Mentoring and Coaching in Education.

What types of mentoring relationships exist? (2018). Retrieved from: [http:// ranch.net.au](http://ranch.net.au).

РЕЗЮМЕ

Заболотная Оксана, Палагута Илона. Менторинг как форма педагогической поддержки будущих учителей в Украине и Великой Британии.

В статье проанализированы основные проблемы форм педагогической поддержки будущих учителей в Украине и Великой Британии. Представлены основные подходы к определению сущности понятия «менторинг». Описано и характеризировано основные формы менторинга, которые используются в Украине и Великой Британии. Описано основные методы, которые использует ментор, оказывая поддержку будущим учителям. Обобщены характерные особенности квалифицированного ментора и его основные функции. Представлено и характеризировано Всеукраинский мониторинговый опрос преподавания и обучения среди директоров и учителей общеобразовательных учреждений (по методологии TALIS - Teaching and Learning International Survey), проведенного Украинской ассоциацией исследователей образования.

Ключевые слова: педагогическая поддержка, менторинг, будущий учитель, профессиональное развитие, наставник, TALIS, формы менторинга, методы менторинга.

SUMMARY

Zabolotna Oksana, Palaguta Ilona. Mentoring as a form of future teachers' pedagogical support in Ukraine and Great Britain.

In the article main problems of forms of future teachers' pedagogical support in Ukraine and Great Britain are analyzed.

Main approaches to the definition of the concept «mentoring» are presented. In Ukraine «mentoring» is characterized as a model of experience transferring, where a mentor acts as a mentor, advisor, creates all opportunities for the development and support of less experienced colleague (future teacher). As for Great Britain, «mentoring» is a process during which, a future teacher is in a certain relationship with a mentor in order to gain practical teaching skills in a school that will help him to become a professional in his field.

Main forms of mentoring, which are using in Ukraine and Great Britain are characterized. In Great Britain there are such forms of mentoring: one-on-one mentoring, peer to peer mentoring, group mentoring, E- mentoring and reverse mentoring. As for Ukraine, there are other forms of mentoring: academic mentoring, professional mentoring, group mentoring, peer to peer mentoring, distance mentoring, team mentoring, natural mentoring and planned mentoring.

Main methods, which are used by a mentor, who supports a future teacher are described. In Great Britain there are such methods which a mentor uses during a pedagogical support: observation, conversation, clarifying. As for Ukraine, we can mention, that methods are similar with Great Britain, but they are different in some ways, we mean observation, conversation, but in Ukraine a mentor use also an interview, but not use clarifying as in Great Britain.

Characteristic features of a qualified mentor and his main functions are generalized. As for characteristic features, a mentor: interested in helping future teachers to develop professionally, devoted time to a future teacher, sharing experience and knowledge; listened carefully and supported the future teacher; demonstrated values and rules of conducting the organization. As for main mentor's functions: helps future teachers to manage their learning and career development; supports future teachers in considering their problems; helps future teachers to believe in themselves and so on.

All-Ukrainian monitoring survey of teaching and learning among principles and teacher of secondary schools (on methodology TALIS - Teaching and Learning International Survey), which was conducted by Ukrainian Educational Research Association is presented and analyzed.

Key words: *pedagogical support, mentoring, future teacher, professional development, mentor, TALIS, forms of mentoring, methods of mentoring.*

Чистякова

Карпенко